

July, 21

DVACÁTÁ RŮŽE

KRÁTKÉ VYSVĚTLENÍ *ZDRÁVAS MARIA*

Jste v bídě hříchu? Vzývejte božskou Marii, rcete jí: *Ave*, což znamená: pozdravuju tě s přehlubokou uctivostí, Tebe, která jsi bez hříchu, bez neštěstí. Osvobodí vás od zla vašich hříchů.

Jste v temnotách nevědomosti nebo bludu? Pojdte k Marii a rcete jí: *Ave Maria*, totiž Osvícená paprsky slunce spravedlnosti; udělí vám ze světla svého poznání. Zbloudili jste s cesty k nebi? Vzývejte Marii, čímž se chce říci: Hvězdu mořskou a hvězdu polární, která řídí naši plavbu na tomto světě, a ona vás povede do přístavu věčné spásy. Jste v zármutku postaveni? Utíkejte se k Marii, jejíž jméno znamená: hořké moře, které bylo naplněno hořkostmi tohoto světa, a jež jest teď změněno v moře čistých sladkostí v nebi; obrátí váš smutek v radost a vaše útrapy v potěšení. Ztratili jste milost? Ctěte hojnost milostí, jimiž Bůh naplnil svatou Pannu, rcete jí: „Plná milosti a všech darů

Ducha Svatého“, a ona udělí vám z těchto milostí. Jsi-li sám, zbaven božské pomoci, obrať se k Marii a rci jí: Pán jest s tebou ušlechtileji a vniterněji než ve spravedlivých a svatých, neboť jsi s Ním jedno; protože jest tvým Synem, jeho tělo jest tvým tělem, jsi s Pánem předokonalou podobností a vzájemnou láskou; neboť jsi jeho Matka.“ Rcete jí konečně: „Nejsvětější Trojice jest s tebou, neboť jsi jejím skvělým chrámem“, a ona vás postaví pod ochranu a záštitu Boží. — Zasloužili jste sobě prokletí Božího? Rcete: „Jsi požehnaná mezi ženami a požehnaná ve všech národech pro svou čistotu a plodnost; změnila jsi božskou kletbu v požehnání,“ a ona vám požehná. Hladovíte-li po chlebě milosti a po chlebě života, přistupte k té, která nosila chléb živý, sestoupivší s Nebe a rcete jí: „Požehnaný plod života tvého, který jsi počala bez úhony svého panenství, jež jsi nosila bez těžkosti a porodila bez bolesti. Požehnán buď Ježíš, jenž vykoupil svět zajatý, vyléčil svět nemocný, vzkřísil člověka mrtvého, přivedl domů vypuzeného, ospravedlnil člověka zločinného, spasil člověka odsouzeného.“ A věř, že tvoje duše bude nasycena chlebem milosti v tomto životě a věčnou slávou na onom světě. *Amen.* Uzavřete svoji modlitbu s Církví a rcete: „Svatá Maria, svatá tělem i duší, svatá zvláštní a věčnou oddaností k službě Boží, svatá hodností Matky Boha, který tě obdaril nejvýbornější svatostí, přiměřenou této neskonalé důstojnosti. Máti Boží, která jsi též naší Matkou, naší Přímělkyní a Prostřednicí, Pokladnicí a Rozdavatalkou mi-

lostí Božích, zjednej nám rychle odpuštění našich hříchů a naše usmíření s božskou velebností. *Pros za nás hříšné*, ty, jež máš tolik soucitu s bídnyými, jež nepohrdáš a nezapuzuješ od sebe hříšníků, bez nichž bys nebyla Matkou Spasitele. *Pros za nás nyní*, po čas tohoto krátkého života, křehkého a bídného, nyní, neboť co máme jistého, toť jenom tato přítomná chvílka, teď, kdy na nás dnem i nocí útočí a nás obkličují mocní a krutí nepřátelé, a *v hodinu smrti naší*, tak strašnou a tak nebezpečnou, když naše síly budou vyčerpány, kdy duch náš a naše tělo budou poraženi bolestí, strachem a úzkostí; v hodinu smrti naší, kdy Satan zdvojnásobí své úsilí, aby nás na vždy zatratil; v tu hodinu, jež bude rozhodnutím našeho osudu pro celou věčnost blaženou nebo nešťastnou. Přijď ku pomoci svých ubohých dítek, ó Māti slitovná, ó přimlůvkyně a útočiště hříšníků, zažeň daleko od nás v hodinu smrti ďábly naše žalobce a naše nepřátele, jejichž hnusný vzhled nás děsí. Přijď a osvěť nás v temnotách smrti. Ved' nás, doprovod' nás před soudnou stolicí našeho soudce, tvého Syna; zastup' nás, přimlův se za nás, aby nám odpustil a nás přijal do počtu vyvolených svých v příbytcích slávy věčné. *Amen. Tak se staň.*"

Kdo by se nepodivoval výbornosti svatého Růžence, složeného z těchto dvou božských částí: z Modlitby Páně a Pozdravení andělského. Jsou které modlitby, jež by příjemnějšími byly Bohu a svaté Panně, snadnějšími, sladšími a spasitelnějšími lidem? Mějme je stále v srdci a v ú-

stech a ctěme jimi nejsvětější Trojici, Ježíše Krista našeho Spasitele a jeho přesvatou Matku. Nad to na konec každého desátku jest dobře připojiti *Gloria Patri*, atd., totiž: Sláva Otci, Synu a Duchu Svatému. Jako bylo na počátku, jak jest teď a bude po všechny věky věků.¹

Tak se staň.

Z franc. J. F.

¹ *Gloria Patri* jest šťastný přídavek z novějších dob při modlitbě Růžence. Možná, že pochází přímo od blaženého Grignona z Montfortu.

G O N G O R A

¶ MOC pedantů je věru nebezpečná. Jejich názory, zapsány jednou do příruček a slovníků, přežívají celá staletí, a mládež příštích generací je přejímá, protože je nemůže ověřiti. A tak se veřejné mínění svádí na scestí.

Ve střední škole nás učí, a naučné slovníky to nestydatě potvrzují, že cordovský básník Don Luis de Gongora y Argote ze zoufalství, že jeho běžná tvorba mu nepomáhá k úspěchu, si usmyslil stvořiti jakousi zvláštní řeč, pozměňující smysl slov, porušující i skladbu věty, a že tento žargon, vyšňořený všemi falešnými půvaby špatného vkusu nabyl ihned neobyčejné obliby. Zrodil se zhoršený ještě konceptismus, kultism, a trval velmi dlouho, mnohem déle než básník sám, který ze-

mřel ostatně v chudobě. Ošálení bláznovstvím této novoty, nejlepší duchové té doby: Don José Pellicer, Saavedra Fajardo, Francisco Cascales, ba i Lope de Vega, přiznávali svůj hluboký obdiv tomuto básníku, považující ho za opravdového genia, ba co víc, za člověka velejemného a zcela bezpečného vkusu. Nemluvím o spoustě jeho napodobitelů. Žijí podnes. Zdá se, že v Peru na příklad nepřestal gongorismus býti náboženstvím a literární školou zároveň. Dnes se snad již celý svět vzpamatoval z této nesmyslné potřeštěnosti, a postava Gongora, zbavena svých dočasných vavřínů, zjevuje se v literatuře jako nějaká nestvůra, domýšlivá tvůrkyně nejasného pathosu, španělský Lykofron, ba zrovna jak typ jakéhosi druhu duševního kazu.

Nechť se nezlobí pedanti a slovníkáři, ale žádné z těchto tvrzení neobstojí, naopak všechna jsou jak urážkami památky velikého umělce tak nedbáním přesné pravdivosti.

Gongora nebyl nikdy tak zvrácený, aby vymýšlel nějakou novou řeč proto, že se před tím marně pokoušel vyniknouti výtvořou, podobnými výtvořám svých současníků'. Pravda je, že obdařen velmi bujnou fantasií pokoušel se o všechny druhy básnictví, pravda je, že když podal na př. v *Romancích*, a zvláště v *Letrillas* míru půvabné a pro svou prostotu téměř lidové důmyslnosti svého ducha, napsal své *Soledades*, své ódy, svého *Polyféma*, a konečně sonety, dokonale stručné, zhuštěné a křehké, velmi učené. Ale v tom není rozporu. Bylo by mi naopak velmi snadné dokázati, že mezi všemi jeho díly jsou skutečné shody. Zvláštní humor v *Letrillas* se nachází dosti často také v sonetech (neboť Gongora byl humorista, humorista velmi ztajeného úsměvu), ale své kvality nezměnil. A nejen humor, nýbrž též jistý druh obrazů. Je určitá mohutná jednotnost v těchto básních, v nichž se všude spatřuje tentýž útvar ducha. Jediné je, že se vyvíjí. Byl to jistě člověk neobyčejně rozvážný, vědoucí dobře o všech svých schopnostech a odhodlaný využití

jich všech. Kultivoval, tento kultista, velmi bohatou prst svého já. A od své primitivní prostoty (jež nebyla však nikdy prostoduchostí) dospěl až k podivuhodnému zjemnění sonetů, jež je možno považovati za vrchol jeho díla.

Úplně podobný zjev můžeme pozorovati u jednoho z našich největších básníků, u Stéphanu Mallarméa, který také byl obviněn, že se úmyslně ztrácí v nejasnosti, aby dobyt slávy, jež byla odpírána jeho veršům, psaným jasněji. Ale ten také se vyvíjel prostě podle zákonů své vnitřní přirozenosti od poměrně snadného parnasismu v *Guignon* a *Aparrition* k tajemným evokacím posledních svých prací. U něho také nalézáme tu zálibu v humoru, ten ušlechtilý vtip, tu přepychovou a vybranou tvornost, jak o tom mluví i nejmenší jeho básničky. U něho také nachází pozorný čtenář prvky stále tytéž, jež vůle čistého a hluboce svědomitého umělce ovládla, zpracovávajíc je stále učeněji, tak, až z nich vydobyla pravý slovní elixír, chuti jistě nepochopitelné pedantům, ale jak lahodící milovníkům pravé poesie!

Dlouho jsem se zabýval Mallarméem, Gongoru znám teprve pět let, ale básník francouzský mi velmi pomohl k pochopení básníka španělského, a dnes jsem přesvědčen o jakémsi duševním bratrství těchto dvou mužů, jež úplně stejné nepochopení, podporované toutéž zlomyslnou hloupostí, obvinilo z téže strojenosti mluvy, zatím co ve skutečnosti byli naopak každý svým způsobem hrdiny literární svědomitosti¹.

* * *

Rozdílly jsou tím bezvýznamnější, čím jsou zřetelnější. Odbavme je krátce. Gongora byl básník velice plodný, zatím co Mallarmé napsal velmi málo. Veliká část Cordovanova díla je příležitostná a je to pravda, říká-li se, že v něm byl básník *dvorní*. Byl, bohužel, nucen životní nut-

¹ Je, pravda, zbytečno říkati, že Mallarmé nevděčí, nepřevzal naprosto nic od Gongory. Nevím ani, znal-li ho, četl-li ho. Běží zde o hluboké podrobnosti básnického pudu, unikajícího svou podstatou jakékoli kontrole autokritiky.

ností (neboť *Camina mi pensión con piés de plomo*) psáti mnoho chvalozpěvů, slavnostních básniček, poklon a proseb. Zbyl se toho ostatně po každé s neobyčejnou duchaplností a důstojností, a slohem nejušlechtilejším. Avšak přece by mu byla prokázána služba, kdyby byl zhuštěn v nějakou athologii, výběr podobný tomu, který učinil Mallarmé sám pro sebe. Je pohan vkusem nebo lépe řečeno Arab, ale katolík přesvědčení takového, jaké tehdy ve Španělsku bylo, katolík vášnivý, mnohdy až pochmurný a pohřebně náladový, jako jeho přítel Greco. Nezapomínejte, že je Andalusec a že je také trochu z církevní rodiny. A konečně, mezi ním a pařížským básníkem, přítelem Manetovým a Zolovým, leží tři staletí a hranice státu. Ale to nevadí, aby si nebyli navzájem blíže než byli jeden ke Garcilasovi a Herrovi, a druhý k Léon Dierxovi a Coppéeovi.

Nacházím u obou zálibu, opravdu vyhrocenou k zvláštnímu bodu, zálibu v určitých námětech: na příklad ženský vlas, květy, kameny (tyto dva poslední stále měnitelné, nekonečně přirovná-

vané a spojované jeden s druhým ;) a více ještě než zálibu, určitý způsob pojednávání o těchto tématech, vytěžení všech analogií a symbolů, jež by v nich mohly býti. Gongora, poutaný jistě svou náboženskou výchovou, přece se nemůže ubrániti, aby nechválil ženskou krásu slovy, v nichž se vidělo stále jen umělůstkářství a klenotnická práce. A pod touto poněkud barbarskou okrasou perletě, lilií, mramoru, růží, ambry, safírů, korálů a rubínů, jaká vřelost, jaká opravdová láska k fysické skutečnosti prosvítá pod tolika narážkami a závoji, jaká prostinká látka k lásce!¹ Na konci jednoho sonetu (LXI.), v němž jsou jakoby náhodou vypočítány všechny vzácné látky světa, jež prý utvořily hmotu, ze které byla uhnětena milenka, s jak ušlechtilým povzdechem zmírá tento něžný verš tak hudební a tak podivně kontrastující s těmi nudnými a skvělými, jež jej předcházejí:

O rubia Clori, ó dulce mi enemiga!

¹ Srovnej: Mallarmé: Smutek léta; Herodias.

A vlas, posedle svůdný vlas, který se Mallarmé-ovi stal celou ženou, jako by čelo bylo jenom „jeho starodávným krbem,“

*Vlas, zášleh plamene,
k nejzazšímu západu tuh . . .*

je také Gongorovi nekonečným námětem snů: stále se k němu vrací, neúnavně jej stále znovu popisuje.

*Peinaba al sol Belisa sus cabellos
Con peine de marfil, con mano bella ;
Mas no se parecía el peine en ella
Como se oscurecía el sol en ellos.*

Preciosita? Ano, snad. Ale jak zjemnělá vise! A jak se již zde zrcadlo, o němž se mluví teprve v následujícím čtyřverší, zračí takřka hmatatelně očím diváka pozvaného k pohledu na tuto hru obrazu s jeho odleskem, na ten obraz, jehož obrysy se zachvívají, subtilně zmlženy nejasností toho slovního protikladu *parecía* a *oscurecía*!

Při čtení takovýchto míst snadno chápeme neporozumění, které bylo Gongorovi údělem. Z takových jemností bylo jen první vnější zdání pochopitelné většině obdivovatelů, napodobitelů, polobásníků, nadšených, že tam nalézají celou kupu literárních obrazů, snadno vytěžitelných. A pedanti, ti v tom neviděli naprosto nic a nenamáhali se ani pokusiti se o to.

* * *

Čím častěji čtu ty pověstné, tak vykřičené sonety, tím méně mohu připustiti to, co se o nich říká. Některé jsou nejasné, zajisté, ale nikdy tou nejasností, která vzniká z nesouladu nebo z nejistoty myšlenky. Přesnější by bylo, kdyby se říkalo, že jsou nesnadné¹ v tom smyslu, že jejich obdivuhodné slovní zhuštění pomate zprvu ten náš zlozvyk, že se totiž nedáváme unášeti proudem obrazů a otřepaných myšlenek, leda že tu a tam se v tomto lenivém kolébání setkáme s ně-

¹ Mendès říkal, že Mallarmé je nesnadný autor.

jakými ostrůvky zdravějšího smyslu. Přechody! Jsou básníci, kteří se jimi nekonečně uspokojují. Gongora nám nedopřává radosti této netečnosti; vyžaduje naší pozornosti. Vzkročuje přímo do hry obrazů, protože jej tísnily tak velitelsky, že nevidí již nutnosti vysvětlovati je ještě přirovnáními. Jeden sonet na loďstvo začíná takto :

*Velero bosque de árboles poblado
Que visten hojas de inquieto lino . . .*

Halucinující, prudký, přímý obraz lesa se vytyčuje sotva zmírněn slovem *velero*, které jej jaksi činí vzdušnějším a vyhraňuje lépe jeho metaforickou hodnotu ; jak se rozvine a hned se zjemní vyvoláváje tímto tak citovým slovem : *inquieto* přímo záchvěv, jež vánek sděluje na těchto pobřežních stromech živoucím listům plátna. Je to, krátce řečeno, úplný, ve své přesné perspektivě oživený obraz : je vidět jak se flotila šine po zářivém moři.

Nemylme se tím, zachycujeme tu sám postup poetického ducha, protichůdný k postupu ducha rétorického, pomalého a zdůrazňujícího každý

svůj krok pomocí různých : „jako, je to jako, podobně jako, stejně jako, řeklo by se, jako“ a jiných slovních vazeb. Pravá poesie jedná vždy přímým zaklínáním bez jakékoliv přípravy, ať již jde při tom o poesii citovou jako u Verlaina nebo o poesii rozumovou jako u Mallarméa nebo Pavla Valéryho.

* * *

Až potud vše normální a celkem dosti prosté. Ale Gongora při tom nezůstane. Bezděčně, poslušně svodu vlastního nitra, přeletuje od myšlenky k myšlence, vzdalující se stále více od originální metafory. Tak tento úchvatný sonet CXXVII:

*Érase en Cuenca lo que nunca fuera,
Érase un caminante muy ayuno!
Pidió un mollete, si habia tierno alguno,
Y diéroule un bizcocho de galera.*

*Desta impiedad fué un ángel la arrobera;
Y si pidiera más el importuno,*

*Le dieran los peñascos uno á uno,
Que Incar baña en su áspera ribera.*

*De bizcochos apela el caminante
Para piedras; que en Cuenca eso se usa,
Y deso están las piedras tan comidas.*

*Quiza viéron el rostro de Medusa
Estos péñascos, como lo vió Atlante,
O damas son de pedernal vestidas.*

Jak je zajímavá tato básnička, v niž se nepostižitelně prolíná zloba zklamaného cestovatele s fantasií básníka, vždy ochotného vrhnouti se do plné smyšlenky, do holého šílenství.

Desta impiedad fué un ángel la arrobera.

A tu opět pekaři z Cuenca, vydání na pospas mstivým mocnostem. Ale hned tento chléb, tak tvrdý, vzbuzuje představu jiné tvrdosti, tvrdosti skal, jež by všechny byli nabídli cestovatelům, kdy-

by byl naléhal. To je pak tedy totéž. Ale ano, ovšem. A důkaz:

Y deso están las piedras tan comidas.

Kdo potom zabrání snilkovi, volně roztěkanému, aby vymýšlel všechny mythologické možnosti zkamenění a aby vykreslil tvář Medusy, a lépe ještě, aby předpokládal, že ty balvany jsou řadou „dám oděných kameny?“

Není tu méně než čtyři přeskoky od původního vyprávění až ke konečné fantasii, a to vše promíseno, zmírněno, zjemněno jakýmsi nepostižitelným humorem. Opakuji, že této vzácné směsi nelze nalézt leč v Mallarméovi. Vzpomeňte na *Chanson bas (Hors de la poix, rien à paire)*, na ten načrtnutý úsměv zlomyslného sylfa, který si pohrává v posledních verších básně *Une dentelle s'abolit*.

* * *

Tato lehkost, s níž se pohybují ve světě kombinací jimi samými vytvořených pomocí jediného primitivního obrazu, tato snadnost, s jakou dávají vyrůst celé křišťálové generaci tvarů na každém díle toho prvotního obrazu, ten zvláštní dar, že dovedou bez ustání přecházeti od absurdního ke konkrétnímu a naopak, zkrátka toto vysoké nadání je společné Mallarméovi i Gongorovi, je jejich základní vlastností, tou, která činíc je sobě podobnými je zároveň odlišuje od ostatních básníků. *Vytvořili si každý svůj vesmír*. Opět jeden důvod jejich nepopulárnosti. Straníce se davu, neopěvujícíe všedních vzrušení všedním způsobem, vypadali jako pyšní, Ikarové potrestaní za svou smělost. Mallarmé zašel ostatně dále než Gongora. Po *Sonetech* a *Prosách pro des Esseinty*, vytvořil *Coup de dés*, který je pokusem o psanou komposici, odvažující se až do oblastí komposice hudební. Ale jakkoli daleko zašel, bylo to stále na téže cestě. A je třeba všimnouti si, jak dalece toto veliké nadání, toto mozkové zjemnění bylo u obou básníků spojeno s neobyčejným

darem evokací řádu malířského s jedné a hudebního s druhé strany. Je to radost, deklamovati jejich verše, třeba beze starosti o to, abychom jim rozuměli¹.

Čtenář cítí, že má co činit s mistry řeči. Abych necitoval ze sta jiných leč jediné místo, což nevyvolávají tři poslední verše sonetu na Grecův hrob² v závoji jakéhosi hustého pohřebního dýmu tísnivou velkolepost náhrobku: kubického, oslňujícího, tvrdého? úplně stejně jako u Mallarméa konec *Pohřebního přípitku* na hrob Gautierův.

U obou básníků lze postřehnouti jasný záměr vytěžit ze slov maximum jejich evokační síly s hlediska popisného stejně jako s hlediska harmonie. A byla to patrně jejich hluboká znalost

¹ Tak u Gongory úžasný a téměř nepochopitelný sonet CLXVI (Tonante monseñor), jimž probíhají záblesky tak oslňující, a u Mallarméa sonet *A la nue accablante tu*. Oba mají tutéž váhu basaltu a tytéž lehké záblesky.

² Tanta urna, á pesar de su dureza. — Lágrimas beba y cuantos suda olores, — Corteza funeral ãe árbol sábeo.

hodnoty slov, jež jim vštípila úctu k nim, tu opatrnost při jejich výběru, místo, na něž se staví, to stále přísnější stěsňování. Ještě větší to zásluha pro básníka španělského, který musil bojovat s vrozenou plodností dvorského rétora. Tato stručnost končí elipsou, a elipsa uráží čtenářovu lenivost a zvláště ještě lehtivější lenost pedantu. A to je opět novým zřídlem nedorozumění.

* * *

A mezi Gongorovými sonety jsou některé, jež shledávám zvláště obdivuhodnými, v nichž umělec nezanedbává žádného svého práva a kde přesto mluví člověk v celé úzkosti a pravdě hlubokého srdce.

Myslím na sonet: *Al año chmatericode su edad*, který končí těmito skvělými verši:

*Oh! aquel dichoso que la ponderosa
Porción de questa en una piedra muda,
La leve da al zafiro soberano!*

Nikdy nevyjádřili ani ti nejhlubší mystikové s více síly a prostoty toho svrchovaného gesta člověka v okamžiku jeho smrti, toho dvojitého gesta, končícího sublimní obětí duše. A jak je zde to slovo *zafiro* dojemné! Je to, jako by preciózní básník, vášnivý milovník klenotů, v nejvážnější chvíli ještě se držel svého práva mluvití sladkou řečí zamilované zdvořilosti pojmenováním nebe „nejkrásnějším safírem“.

* * *

Myslím tu též na jiný sonet, který opisují celý a který vnukl p. Azorinovi jednu z nejkrásnějších jeho stránek :

*Descaminado, enfermo, peregrino,
En tenebrosa noche, con pié incierto,
La confusión pisando del desierto
Voces en vano dió, pasos sin tino.
Repetido latir, si no vecino,
Distinto oyó de can siempre despierto,*

*Y en pastoral albergue mal cubierto
Piedad halló, si no hallo camino.
Sali ó el sol, y entre armiños escondida,
Soñolienta beldad con dulce saña
Saltéo al no bien sano pasajero.
Pagará el hospedaje con la vida;
Màs le valiera errar en la montaña
Que morir de la suerte que yo muero.*

Zde přetrhává Gongorovo umění všechna pouta, jež poutají jeho obraz k všednímu pravděpodobnu. Kdo je ten cizí pocestný, ten poutník zbloudilý, kráčející „změtí pouště?“ Neví se to, a to ještě zhušťuje úzkostnou atmosféru, jež se kolem něho vznáší. Vše přispívá k tomu, aby zhoršilo jeho úděl. Je skutečně něco děsnějšího než slyšeti celou noc vytí psa, nemohoucího usnouti? A jaká je to hospoda, v níž najde soucit, soucit jenom, ale ne cestu?

Snad vzejde trochu tepla s ránem. Všechna slova ve dvou verších jsou tak úlisná, tak sameťová, tak teplá! . . . jako hermelínová kůže kry-

jící „malátnou krásu . . .“ Běda! je to pouze lhůta, po níž zapadne do hrůzy ještě větší, do zděšení naprostého. Neboť proč zaplatí pocestný toto záhadné pohostinství životem? Ano, proč? Nejsme o nic moudřejší, když zvíme, že básník umírá zlem, v porovnání s nímž je osud tohoto nešťastníka záviděníhodný. A všechna naše lítost se přesto vrací k tomu ztracenému a chorému chodci, poutníku snad samého života, nepochopitelná, života temného a hrozného.

* * *

Kdyby nebyl napsal nic než těchto několik veršů, již by bylo nutno opravit nespravedlivý soud, který nad Gongorou vynesli pedanti. Nejen že není to, co o něm řekli. Je veliký, čistý básník. Ať se nekaboní, ale je to Lope de Vega, který má pravdu proti nim. Erudición y dulzura (vzdělání a něha) praví, aby označil toto umění, jež obdivoval. Jak je možno, že se nevidí, že všechno toto vzdělání, všechnu tu vědu a schopnost

staví do služeb ne šplhounství, jehož mu nebylo třeba, neboť byl slavný a obdivovaný, nýbrž určité literární formy, kterou chtěl míti stále krásnější a dokonalejší. Patří do té veliké rodiny duchů, jíž vděčíme za Philipa Sidneye a Lily, za rytíře Mariu, za následovníky Petrarcovy, Maurice Scéva a Saint-Amanda, a září v nich oslnivě. Byl králem mezi básníky konceptisty, založil, tak trochu bez vlastní vůle, jakési poetické náboženství, ale větší hodnotu mělo to, že jeho sláva a ty krásné, umělé a čisté verše, jež vytesal tím složitým způsobem, jehož pevné a hudební spojení jen on si směl dovoliti, potrvají, dokud bude jediný člověk, který bude rozuměti jazyku kastilskému a uchová si smysl pro vybraný vkus vzdělaného rozumu.

Z franč. JAROSLAV ZAORÁLEK

PŘEMÝŠLENÍ SEDLÁKA

Za stůl usedám —
a tak myslím si:
jak žít na světě
samotnému?

Nemá mládenec
ženy mladičké,
nemá mládenec
druha věrného.

Groše na straně,
koutku teplého,
nemá pluhu — bran,
koně — oráče...

Mimo chudobu
dal mi tatínek
jen to jediné —
sílu pořádnou.

Ale ta se mi
stále ve službě
po cizích lidech
všechna ztratila.

Za stůl usedám —
a tak myslím si:
jak žít na světě
samotnému?

MLADÁ ŽNEČKA

Slunce vysoko
stojí na nebi,
praží, zahřívá
zemi — matičku.

Dusně dívčině,
smutně na poli,
nechce se jí žnout
žita bujného.

Celou sežhlo jí
to žhavé pole,
hoří celičká,
tváře bíloučké.

Hlava s ramenou
na hrud' kloní se,
posečený klas
z rukou padá jí...

Není to jen tak,
že se nechce žnout,
hledí do dálky,
zapomíná se:

Oh, vždyť bolí ji
srdce ubohé,
v něm se ozývá
nečekaná věc!

Ona včera šla —
za všedního dne,
lesem sobě šla
sbírat maliny;

A tam potkal ji
krásný mládenec;
on tam po prvé
nepotkává jí...

On ji potkává
jakoby jen tak,
stojí, pohlíží
tolik žalobně.

Vzdychl, zazpíval
píseň tesklivou —
píseň nese se
lesem daleko.

V duši hluboko
krásné dívčině
píseň zvučela,
do ni zapadla ...

Dusně, těžce je,
smutně na poli,
nechce se jí žnout
žita bujného.

ORAČOVA PÍSEŇ

Nu tak, hni se, strako,
po tom našem poli!
Pluh si vybělíme
o tu černou zemi.

Krasavice zora
na nebi už vzplála;
z velikého lesa
vychází nám slunce.

Vesele je v roli...
Nu tak! hni se, strako!
Jen já jsem tvým druhem,
sluhou jako pánem.

Vesele si chystám
ruchadlo a brány,
vůz si připravuji,
zrní nasypávám.

Vesele si hledím
na humno a sýpku,
vzmétám i mlátím...
Nu tak! hni se, strako!

Oranisko časně
spolu pooráme,
zrnu přichystáme
kolébku tu svatou.

Vyživí je přece
máti — země černá;
vzejde v poli tráva...
Nu tak! hni se, strako!

Vzejde v poli tráva —
vzrostou i klasy,
počne růst a vzkvétat
ve svá zlatá stébla.

Zaleskne se srp náš,
zazvoní tu kosa;
sladký bude oddech
na mandelích těžkých!

Nu tak! hni se, strako!
Nakrmím tě sytě,
napojím tě vodou,
vodou pramenitou.

Po modlitbě tiché,
zaseji a zorám,
Bože, dej úrody,
rži — mého bohatství.

A. V. KOLCOV

Z ruštiny Jaroslav Závada.

NA MOLU V SAN CARLO

I

Na tisíce let, každý den
se pod vysokou klenbou vznášíš,
k nížinám obzoru
se v lehké objetí snášíš
jasných mořských prostorů,
slunce nebeské!

Nasloucháš na tisíce let
lehké šepotání
a v oči vlahé
hledíš bez ustání,
tobě oddané a drahé
vlnící se nevěsty.

Jak bys jen zářilo
v nekonečné pustotě,
jak bys tu prožilo?
jako já, jemuž v samotě
hyne mládí neveselé,
bez dívky milované?

Což bys nedalo
rádo svůj věčný život
za jednu družičku.

nebeskou hvězdičku,
za jeden okamžik?

II

Zař jen, zař jen, slunce,
na šumící hladinu!
neboť já si vzpomínám
na každou její sladkou hodinu.

Zař jen, zař jen, slunce,
na to mírné úbočí!
neboť já si vzpomínám,
když jsem zřel jí do očí!

Ty do dna jim vidíš,
care nebeský, převysoký,
nad zemí se vznášející,
jestřábe jednooký.

Ale já, má drahá,
přes oči usměvavé,
neviděl jsem srdce nevěrné,
neviděl jsem srdce tmavé.

Neviděl jsem, já slepec,
že nevěra bývá,
že i ve Tvém srdci
se červ skrývá.

III

Však minuly ty časy dávné,
jak potok protékly,
jak oblak, hnaný nad rovinami —
má drahá, ah ne,
my dva se neuzříme již!

Jak se prameny žití setkávají a mizí,
my setkati se nebudeme moci;
a když se setkáme, neznámí
zůstaneme srdci a cizí,
jak jižní dny, severské noci.

IV

Můj Bože, jak miloval ty noci,
ty hvězdy, výšiny,
a bílé roviny,
můj pohled vroucí!
Jak milovalo mé srdce
ticho a mír,
jenž se snášel za večera
nad tmavé hory. —
Tenkrát, když jak plamen z krbu vzlét
a jeho jas
zlatil tvé útlé tělo, vlas
a bílou pleť.

Ještě neustále se přede mnou míhají
Tvé černé oči,
slova sladká, jak v nedávných dnech,
se zachvívají.
Což, hlasy, byly jste to vy,
jež jste oklamaly mne?
což, pohledy, byly jste to vy,
jež jste oslepily mne?

V

Však ty časy už minuly,
kdy bledou smrt jsem míval rád,
teď zamilován jsem do Tebe,
ó květe jihu ze zahrad!
kde rozkošné se růže
vlny dotýkají,
mezi nimi se pestré zmije
se sykotem proplétají.
Krásně znamenáné
znamením kříže jsou,
potomky oné zmije
z ráje jsou.
Kolem nešťastných svých obětí
se ovíjejí
a pak jim život sladký
do dna vypíjejí.
A růže nad vlnami

a sluneční jas v nich,
a podoby tisícere
šepot, křik a smích,
ah, vše se chvěje v rozkoši,
veselé vše tu je,
jaký div, že i mé
srdce se raduje!
Že je ti vděčno,
který mu přeješ lásky,
ó jasné slunce, růže,
ó ráji sladký!

VI

Jako bílá labuť pomalu
můj člun po hladině mořské pluje,
tiše se koupá ve vlnivém šumotu,
v blaženství tone duše moje.

Oh, tos ty, má drahá, způsobila,
smrt jsi ode mne pryč odehnala;
naději jsi v srdci roznítla,
zas jsi život mému srdci dala.

Já jsem zemřel. Oh, drahá, pomysli,
mé široce rozevřené oči
neviděly nebeského slunce,
mé ucho neslyšelo sladkých melodií.

V srdce mé z něžného luku
ostré střely nedolétly,
pro mne se hrud' dívčí nezachvěla,
na mé tváři jarní květy nerozkvetly.

Klečel jsem zkamenělý před oltářem,
ozdobeným kamenným jen idolem,
modlil jsem se vroucně ke chladnému obličejí,
modlil jsem se před kamenným přestolem.

Myslíl jsem, že chladná dívka
ruce na prsou přec vztáhne,
že s měkkým úsměvem a sladkým pohledem
se nad svým věrným sluhou nahne.

A ty... Tenkrát jsem už nemohl
vyprávěti dále toho příběhu;
smích jí planul v očích dováděvých,
sladká ústa ztrácela se v úsměvu.

Zasmálo se moře nekonečné,
zasmálo se v lehkém zefyru,
zasmály se drobné hvězdičky
v nesmírném a tichém večeru.

Tenkrát jsem jí zavřel ústa zlá,
zavřela je ústa moje vášnivá...
Lodka letí jako bílá labuť,
lehký a tichý zefyr nás ovívá.

VII

Jak na bílém prsu matčině
dítě ubohé sní, spočívá,
tak v opuštěné krajině
voda člun nekonečna omývá.
A strom se nad vodou
tiše naklání,
jako když z nové země pohodou
zvony lehce vyzvání.
Tam v hlubině u města
stojí katedrála.
Přišla do ní nevěsta,
družina kolem stála.
Vysoký dům se rozsvětluje
v záři světel, ve věnci,
tisíc hlasů oznamuje,
jak jsou šťastni snoubenci.
Však — ženich nevidí
v svícnech jas a záři,
je mu nudno u lidí.
Neboť v jeho tváři
jedno světlo plane jasněji
než všechny hvězdy nebeské,
jeden hlas zní zvučněji
než všechny zvony pozemské.
Jak kvítek slunce jas,
zář očí duše vypíjí,
tak vyvolené hlas

ho zcela opíjí.
Když se pohne socha na oltáři...
Ji láska z očí
nesvítila milou září,
hněvivě se po něm točí.
Jas svící už temnější je,
sladké hlasy utichají,
a mne opět těžká melodie
a vlny objímají.
A strom se nad vlnivá kola
tíše a rovnoměrně kloní,
má drahá mě volá,
jak když zvony lehce zvoní:
Probud' se, vzpamatuj, milý,
nad čím ses tak zamyslíl,
nad vodami, jež se rozvlnily,
co nového jsi vymyslíl?
Vždyť čas je jak kuň vraný,
jenž pobíhá v horském úbočí,
a vzpomínka — samozvaný
lev, jenž na něj ihned vyskočí...
Čas je slunce, které věčně
svítí v nebi nad oblaky,
vzpomínka zas v mlze nekonečné,
neuzří jí nikdy naše zraky...
Ó, kdyby ve vítr ses změnila,
který temnou mlhu zahání,
Ty bys člun můj vodila,
ke klidnému břehu k přistání.

Ze slovinštiny Jaroslav Závada.

IDEOLOGIE

Ideologii rozumíme zneužití ideje, která o sobě jest pravá, pro účely, jež jsou jí v podstatě cizí a kteréžto účely svým místem jsou na značně nižším stupni hodnoty nežli zneužitá idea. Tak třeba pravá národní myšlenka stává se ideologií nacionalismu, když se národní ideje zneužívá jako zástěry k přikrytí zájmů hospodářských a politických skupin. Čím výše však stojí zneužitá idea svou důstojností a hodnotou, tím mrzčí a pohoršlivější jest účinek této ideologie, tím více pobuňuje, a tím méně pak také pravá idea dochází víry a uznání. Proto není hroznější a strašlivější ideologie, kterou každý, kdo myslí, že ji prohlédl, odmítne s největším výsměchem, nenávistí a rozhořčením, nežli křesťanství, když ho jeho vyznavači sníží na ideologii; neboť, ať chcete či nechcete, jest to idea nejvyšší a proto její pád také nejhlubší. Pravda křesťanství — i když sebe více uznáváme objektivitu této pravdy o sobě — jest přesvědčující, získávající, věrohod-

nou pravdou teprve tím, že ji jednotlivý křesťan každý den ze svého svědomí znovu žije. Jakmile však se objeví rozpor mezi přesvědčením a jednáním, nejen, jak tomu bude vždy, z poblouzení a lidské slabosti, nýbrž vědomě a s přisvědčením, pak se křesťanství zvrhne v nejodpornější ideologii.

Několik příkladů: Křesťanská nauka o majetku a jeho nedotknutelnosti jest správná a platná, jest pravou ideou, ovšem za předpokladu, že veškerý lidský majetek považuje se v poslední řadě za majetek Boží, že jednotlivý majetník ví, že jest správcem svého jmění a že jako bratr mezi bratry po zásadě spravedlnosti uděluje každému, co mu náleží; panuje-li mezi lidmi nábožensky založené a Bohem posvěcené bratrství, pak jest uznání majetku samozřejmostí; bratr přece bratru nic nevezme, zvláště ví-li, že beztoho ten druhý mu nadělí, čeho potřebuje. Jakmile však tento zavazující charakter majetku upadne v nevážnost a zdůrazňuje-li se už jen právo majetku, pak křesťanská nauka o majetku poklesne v očích nemajetných na ideologii majetných. Abychom to ostře vyjádřili, Bůh je tu

snížován na strážce plných měšců. Křesťanská nauka o státě a povinné poslušnosti vůči státní autoritě jest ideou pravou, dokud se za nejvyšší cíl všeho státního jednání považuje dobro všech a služba jeho členům a dokud se toto dobro a služba uskutečňuje. Jakmile však státní autorita zneužívá své moci, aby potlačovala vrstvy usilující dostat se výše a aby zabezpečila jich vykořisťování, a činí to ještě odvolávajíc se na křesťanskou ideu autority, pak se utlačovanému křesťanská nauka jeví jako ideologie mocných a majetných. Křesťanská nauka o manželství stane se ideologií a manželství samo zakukleným kapitalistickým zařízením, jestliže není každodenně ve svědomí manželů obnovováno jako nejvnitřnější společenství lásky a osob. Tak jest tomu s každou křesťanskou pravdou. Stává se věrohodnou v těch, kdož ji příkladně a vzorně uskutečňují. Toť nenahraditelná funkce světců v Církvi. Jak špatně ale se asi daří přesvědčivosti křesťanských pravd v době, která v mnohých a mnohých věcech musí o sobě užití obráceného slova Páně: Nevěříte-li skutkům mým, věřte aspoň slovům!

Marxova nauka o materialistickém pojmání dějin, která všemu duchovému, každé ideji chce ponechatí toliko platnost ideologického nástavku, zdaž není tato nauka pro dnešní dobu strašlivou obžalobou, vůči níž není třeba v první řadě vědeckého vyvrácení, nýbrž skutečného obrácení a změny smýšlení?

DR. HEINRICH GETZENY

(Vyňato z článku Dra Jindřicha Getzenyho: „Weihnachten des Gewissens“ v ročence „Die Weihnachtskrippe“ na r. 1930.)

TŘI SATIRY

I. Monolog úředníků v

„Bez jakékoli starosti o zítřek, v kanceláři světlé a moderní, trávím své dni.

Vydělám na živobytí pro své dítě, jež roste a floustne způsobem náležitým, nedaleko Paříže, s několika jinými hezkými robátky, ve ville, kterou je viděti z vlaku.

Když matka se zase ujala práce měsíc po té události, vložil se do toho osud: ještě chora, toužíc po odpočinku, ujela s tím Američanem, s kterým domovník nedělal okolků.

Co si s tím počít? Žel!

„Vydělám na živobytí svému dítěti a vydělám pro sebe, pokojně. Prostřed slunného dne mohu se jít najísti; a najísti ještě večer, kdy činnost města po období značné intenzity tichne a zmirá se světlem.

Také si mohu jít lehnout, mohu si jít domů lehnout do světnice skromné, pravda, avšak na čerstvém vzduchu, v největší ulici lidové čtvrtě, kterou mám rád, kde žije několik přátel.

Vydělám si pokojně, bez lopoty, konaje práci

pravidelnou a snadnou, která mne vůbec neohrozí nějakou vážnou mrzutostí.

Všecko jest už starostlivě vycíděno a urovnáno, když se dostavím; když zavírám dveře a odcházím, zdravě své představené, nijaká starost nejde se mnou.

Takto si vydělám a žiji životem, jenž plyne se značnou pomalostí a pohovou, a který si velmi oblibuji, jakož zasluhuje.

„Ale večer, maje volno, rozpomínám se, že jsem člověk myslící: čtu si a přemítám, rezervuje půlhodinku této působnosti, než usnu.

V oné chvíli navyklá hořkost mne zaplavuje, i dávám se do snění o tom, že vpravdě jsem lidská bytost, povýšená nad svou společenskou funkci. Ale tehdy odříkám jakousi modlitbičku, v níž děkuji Prozřetelnosti za to, že mne učinila drobným a nezodpovědným v takovém špatném řádu věcí.

Pakli hněv se ve mně rozehřívá, ihned se uklidňuji, pomýšleje na takové štěstí, že jsem byl vřazen svými zájmy jako svými city do třídy, jež má osvojenou služebnost a nevinnost.

Jsa otrok, cítím se svobodnějším než pán, obtížený starostmi a špatným svědomím.

Dumávám někdy o světě lepším, jež moje vychladlé nadšení mi řídčeji ukazuje v několika posledních letech. Ale záhy cítím, že už usnu.

I obracím ještě svého ducha za dítkem, jež mne poutá k řádu společenskému, a jehož existence činí vážnějším můj stav nevolníka. Také myslím na onu ženu... Tehdy můj dech se stává naprosto pravidelným, neboť klid se mi zjevuje jako statek jedině žádoucí ve světě tuze ještě špatném, aby byl schopen osvoboditi se, jak praví žurnály.“

II. Neděle, aneb Umělec

Surově ve chvíli polední křik plakátů, reklama vyvolavačů zatne svou barbarskou sekeru do spousty Paříže.

Rázem rozsekne sto velikých zdí zelených a rudých, štípe ulice, kde za živa skřípou nervosní koleje, čtvrtí křižovatky do kol vpletené a rozkloubené. Hučte, rozladěné trubky. Hrušte se, nádraží.

Husté, černé hromady, naznačené plným štětcem, protínají se a hrnou k několika bílým čtvercům, jako kapesním zrcátkům. Zblíže jsou to geometrická jezera, urobená z látky nebes. Deset tisíc lidí, skloněných nad stadionem, odráží v nich prostý profil davu, narýsovaný jako silhouetta čtyřmi vyvíčenými koni, jedenácti athlety, dvěma nahými boxery. Ale větru, jehož běh je tajemný, nebe, jež lomí každý povrch jako střechu, změtení mořského: hudební síň jich zakouší s větší silou, a dokonce člověk, jenž zavírá oči, když vzpomínka, jako obr sstupující do kocábky, potápí minutu, a když veškerá přítomnost v duši se kymácí.

Tak i Lucien, který nevyšel ven, přeměřoval jizbu a dupal; rozumoval, počítal, diskutoval; rozřínal jedním slovem. Tisícero krychlí v jeho myšlenkách, odstrkovaných, slézaných, skládaných, rázem se sřítilo. Ale od něho k Alici prostě tenounký a směšný pramének řeči zčerstva se linul, jako škála píšťaly, jako jockey tryskem se ženoucí na závodech v St.-Cloudu.

Odmlčel se a Alice pozdvihla oči. Den se zaka-

lil, neboť se přeháněl mrak. Alice zacláněla. Pohled, vlasy špatně prozářené světlem, skleslost slabých ramen, špičaté ruce; všecko v ní vyjadřovalo lež.

Jako veliký poryv ucítil Lucien. Nadšení jej zachvacovalo. Ve vzmachu, který unášel jeho veškerou váhu, vyřal tři silné poličky ženě. Pobouřena, sražena, řvoucí, plačící; potom pozdvižena na lokti, tváří k oknu, ukazuje omyté oči. Usmívá se.

Tehdy, odsunuje dvojici bílých záclon, paže křížem, Lucien otevřel okno. Slunce se objevilo, ulice však byla prázdná. Lucien se opřel o lokty pohybem, jenž mu vyvýšil ramena.

Alice vstavši vklouzla svou paží pod jeho, a nejasně rozjímal Paříž v odpočínutí Nedělním.

III. Dělník

Hrubé valníky otrásají špinavým sklem svítání.

Špatně usazen, Fabre v putice šoupe pod stolem střevíci včera zablácenými. Ocel svého nože, zčernalou a kornatou vařenými brambory, vytírá

skývou chleba, kterou pak sní. Pije víno, jehož hrozná příchuf ježí bradavičky úst, potom je zaplatí hospodskému, jenž si připil.

V sedm hodin tato čtvrt má vzezření popravního dvora. Prší.

Fabre myslí na svůj vozíček, jenž přenocoval venku, překocen u haldy písku, a který opět zdvihne surově, vrzavý, vyrudlý, v mlze, aby naň znovu nakládal.

On ještě si sedí zde, pod střechou, maje v kapse své vlněné kazajky sešit, hrubou tužku a papírek od starobní pojišťovny.

FRANCIS PONGE

Přeložil Bohuslav Rejnek.

JEŽEK A KANEC

Ježek a kanec obdělávali jednou společně pole. V zimě vzdělávali pšeničné pole; na jaře nasázeli cibule. Zprvu uzrály cibule. Ježek řekl kanci: „Ujednáme ihned, jak budeme dělit, aby napotom nepovstala hádka. Rozdělíme tak, že jeden obdrží to, co jest pod zemí a jeden to, co je nad zemí. Nuže urči ty, co chceš: to nad zemí, nebo to pod zemí?“ Kanec řekl: „Chci vzít to, co je nad zemí.“ Sklízeli s cibulových záhonů. Ježek dostal cibule a kanec dostal nať. Kanec řekl ježkovi: „Eh, ty jsi chytrý.“ Ježek řekl: „Jak to, že jsem chytrý? Tys přece sám si vybral to, co je nad zemí.“ Kanec řekl: „Pomstím se, až uzraje pšenice. Nebudu zase tak pošetilý.“

Za nějaký čas pšenice uzrála. Ježek řekl kanci: „Ujednáme zase ihned, co každý dostane, aby napotom nepovstala hádka. Řekni mi tedy, chceš mít to, co jest nad zemí, nebo to, co je pod zemí.“ Kanec řekl: „Nejsem tak pošetilý, abych si zase vybral to, co je nad zemí, tentokrát chci mít to, co je pod zemí.“ Ježek řekl: „Má se státi, jak sis přál.“

Ježek a kanec sklízeli s pšeničného pole. Žali klasy se slámou, a strniště s kořínky nechávali. Ježek nosil klasy domů a řekl kancovi: „Všechno to strniště s kořínky pod zemí patří tobě.“ Kanec řekl: „Zase jsi mne podvedl.“ Ježek řekl: „Jak to, že jsem tě podvedl? Já jsem ti přece ponechal svobodnou volbu a ty sám jsi zvolil to, co je pod zemí!“

Příštího roku řekl ježek kanci: „Obděláme zase společně pole?“ Kanec řekl: „Ano, obděláme zase společně pole; ale až to sklidíme, poctivě se rozdělíme a nikoliv dle tvé záludnosti.“ Ježek a kanec pěstovali zase cibuli, řepu a pšenici.

Když to dozrálo, klidili cibule a pšenici a oboje vařili. Potom sklízeli řepu. Udělali všechnu práci: setbu, žatvu, výmlat a sklizeň. Všechno bylo v pořádku, až na dělení. Ježek řekl: „Všechno jsme tedy sklídili a rozdělíme se. Aby se však správně dalo, neuděláme to jako loňského roku. Ty jsi mně vyčítal, že jsem předešlého roku všechno získal svojí zchytralostí. Navrhuji ti, bychom to tentokrát udělali nikoliv dle zchytralosti, nýbrž dle síly. Či nemyslíš, že mne předčíš silou?“ Kanec řekl: „Jistě tě předčím silou.“ Ježek řekl: „Pak se budeme beze zbraní bít o sklizeň. A aby se to dalo poctivě, nechť jako svědci přihlížejí lev, šakal, jeden tvůj bratr a jeden z mých bratří.“ Kanec řekl: „Dobrá.“

Kanec a ježek přivolali svědky. Lev, šakal, bratr kance a bratr ježka přišli co svědci a řekli: „Žádný z obou, kteří se bijí, nesmí vzítí nůž.“ Lev řekl: „Nyní se bijte. Ten, jenž podlehne nebo ten, jenž nejdříve toho bude želeť, že boj začal, ničeho nedostane. Ten, jenž zvítězí, nebo,

jestliže druhý lituje, onen ještě jest hotov dále bojovati, tomu má připadnouti sklizeň. Nyní se bijte." Kanec a ježek přikročili k boji. Kanec se přihnal vší silou a vyřítil se na ježka. Kanec narazil na něho rypákem. Ježek vystrčil své ostny. Kanec křičel: „Ježek porušuje podmínky. Ježek používá nože!“ Ježek řekl: „Zde jsou svědci. Použil jsem nože?“ Svědci řekli: „Nikoliv, ježek nepoužil nože.“

Kanec vyřítil se znovu na ježka. Ježek vytáhl opět ostny. Kanec vjel zase rypákem do ježkových ostnů. Kanec křičel: „Ježek porušuje podmínky. Ježek používá nože.“ Ježek řekl: „Zde jsou svědci. Použil jsem nože?“ Svědci řekli: „Nikoliv, ježek nepoužil nože.“

Kanec vyřítil se potřetí na ježka. Ježek vystrčil opět své ostny. Kanec vjel zase rypákem do ježkových ostnů. Kanec křičel: „Ježek porušuje podmínky. Ježek používá nože.“ Ježek řekl: „Zde jsou svědci. Použil jsem nože?“ Svědci řekli: „Nikoliv, ježek nepoužil nože.“ Kanec řekl: „Já myslím přece, že ježek po-

užil nože. Nebojuji již s ježkem." Kanec odešel. Ježek řekl: „Jsem přichystán bojovati dále. Vidíte tedy, že jsem zvítězil.“ Lev, šakal, bratr kance a bratr ježka řekli: „Ježek zvítězil. Sklizeň patří ježkovi.“

KRÁSA KOROPTVE

Koroptev se batolila v lese, až se její peří krásně zkropenatělo. Koroptev zobala na skalách, až její zobáček zčerveněl, jako agussin. Koroptev se dívala do nebe, až její oči zmodraly. Potom sešla koroptev s vrchu dolů. Potkala osla, ten řekl: „Jsi tak krásná, že bych chtěl, abys byla mou jezdkyňou.“ Koroptev sedla na osla a jela do nížiny.

Jedoucí koroptev potkala šakala. Šakal uviděl koroptev. Šakal se tázal: „Jak jsi se stala tak krásnou?“ Koroptev řekla: „Popelila jsem se s peřím v lese. Zobáčkem jsem d'obala do skály. Očima jsem se dívala do nebe.“

Šakal řekl: „To také udělám.“

Šakal se popelil v lese. Tu mu vypadaly chlu-

py. Šakal ryl čumákem do skály. Tu mu vy-
padaly zuby. Šakal vylezl na horu a díval se do
nebe. Tu oslepl. Sestupoval s vrchu dolů ; po-
něvadž však byl slepý, nemohl viděti propast.
Zřítíl se po úbočí dolů. Střeva mu vyhřezla.

Z Frobeniova vydání afrických bajek
přeložil Jan Pojer.

LEGENDA O PRAPORCI

(Vzpomínka Zd. Š. na Španěly.)

Skupina mezků brodila se zvolna žhavým prachem cesty, stoupající od vyschlého potoka k bráně pampelunské: sluneční plameny vanuly ustavičně tichým prostorem, a čtyři poutníci seděli v širokých sedlech celí malátní a tupě odevzdání rytmu zdlouhavé zvířecí chůze. Kamenný znak nad bránou Pampeluny zastkvěl se jim pojednou prudce do očí; a vzrušení tímto zjevením, zažertovali hlučně se starěnou, jež je minula, nesouc na lokti košík s pomeranči a čerstvými banány, dosud temně zelenými, avšak již žloutnoucými v žárném vzduchu.

Před nějakou dobou zakotvila obchodní loď *Ostříž*, přijíždějící z Indie, v přístavu svatošebastiánském; a poněvadž byla tak poškozena, že příští plavbu odložil kapitán o tři měsíce, odhodlali se čtyři členové

posádky, jimž byla Pampeluna domovem, k cestě do rodného města.

— Vzhůru hoši, k útoku — ztečeme hradby, volal právě na plné hrdlo podkormidelník Miguel Sanchez; pobídl prudce svého mezka, sklonil silný vrbový prut, utržený před chvílí u potoka, jako kopí na turnaji, a zakryl si levou stranu prsou svým baretem jako štítem. Avšak mezek se nepodrobil, a za smíchu svých druhů pohyboval se Miguel dále vedle nich oněmi znavenými pohyby, k nimž ho nutilo loudavé zvíře.

— Dobrá! odtroubeno!; útok odvolán, pronesl tedy Miguel, přiložil si ke rtům měch s vínem a nechal chvíli červený pramének stékat do hrdla. Ostatním nebylo ani nyní do řeči.

— Byli již v uličkách pampelunských, a v uličce nedaleko katedrály, sestoupili před fondou seňora Štěpána, již dobře znali z bývalých let. Byla chvíle, kdy se všichni obyvatelé pampelunští vzdali odpolednímu žáru a lehké únavě po obědě a spali, či odpočívali za staženými žaluziemi, které zadržovaly sice spíše jen světlo, než odpolední žár, avšak přece

stínily. Když se námořníci dotkli dlažby pampelunské, ucítli radostné vzrušení, které ustavičně sílilo, podporováno vínem, jež vypili cestou.

— Čtyři měchy vína pro posádku Ostríže, zvolali téměř jednohlasně; jejich výkřik rozléhal se temnou, opuštěnou prostorou hospody, kde byl jediným hostem žebrák, oděný režnou košilí, nohavicemi z vydělané ovčí kůže, a opánky; pravice ležela těžce u nedojedeného kusu chleba, levice zachycovala pokleslou hlavu: muž spal. Probudil se, sáhl mimovolně po chlebě, jež začal krájet nožem, který jenom těžce zajížděl do kamenné kůrky.

— Dobrý den, pánové, zaznělo z jeho úst drsně a tvrdě; pak jedl dále.

Dívčina přinesla víno, pak se ukázal i mistr Štěpán. Námořníci se zajímali o vše v Pampeluně a šenkýř jim odpovídal jako dobrým známým. Přisedl i žebrák.

— Proč se tak slavnostně tváříte, señore Štěpáne, optal se mladý Francisco. Señor Štěpán očekával již dlouho tuto otázku. Zítra jsou přece velké býčí zápasy. Budou zde všichni šlechtici navarrští. A všech šest býků usmrtí náš statečný, slavný, šlechetný Jua-

nito z Madridu, pán nejlepšího matadorského mečíku. Hvězda arén. Druh smrti. A slyšte! Juanito přenocuje zde, v této fondě.

Stáje, kde stálo šest býků určených k zítřejšímu zápasu, byly nedaleko, a šli si je tam tedy všichni prohlédnout; z temnot jim vystoupily po chvílce před oči vztyčené hlavy zvířat; aspoň tři býci slibovali znamenitý zápas, a když se Miguel Sanchez a Francisco ubírali k fondě mistra Štěpána, a druzí dva námořníci do svých domovů, byli již všichni domluveni, že se zítra setkají na zápase.

*

Příštího dne se Miguel Sanchez a Francisco poněkud opozdili, a usedli na stupních arény teprve ve chvíli, kdy svižný a mladistvý *banderillero* vetkl do šíje prvního býka dva páry banderillí, a uhnul pohybem rychlým, pevným i vláčným. Diváci zatleskali. Na stupních arény zmítalo se pestré množství; rudé šátky, uvázané kolem krku, žhnuly z hlučného zástupu, neklidné prsty drtily barety, víno proudilo do úst. Podívaná na býčí zápas počínala zvolna opojo-

vat seskupený dav, počínala stoupat s pravidelnou a mocnou silou přílivu, jenž se nedá zadržet ničím, jenž splaví vše, co mu stojí v cestě, jenž vším zachvěje, vše prolne; všichni v zástupu se zvolna poddávali oné prudké a dmoucí se slasti, která jim nyní stoupala k hrdlu, — a počáteční chmurné lhostejnosti byla tato chvějná a žhavá vlna tím, čím je ostrému, černému skalisku vlna mořského příboje, která je zvolna obklopí, obteče, vzedme se kol něho, přelege se svou sinavou vodou, a zanechá je v chvilkovém poklesnutí vln ohvězděné pěnou. Počáteční mávnutí *capé* zahýbalo lehce davem, *banderillos a pikadoři* byli příčinou toho, že se množství prudce vzedmulo, ale když se objevil Juanito, houpal se již dav pravidelnými vlnami.

První býk útočil z příma, rány ho jen pobízely, a stál zde nyní proti Juanitovi téměř stejně pevně, jako na začátku zápasu. Dmula se v něm prudká a nezdotatelná síla, a zasazené rány, žehnoucí plamenem, spojovaly se s ní v nezkrotitelné puzení hnát se s napřáženými rohy na protivníka. Juanito zastřel nachovou muletou svůj mečík, a diváci viděli, jak býk, roz-

běhnuvší se se vztyčenou hlavou, sklání ji stále více, zmámen plamenem mulety; pak minul těsně nehybného matadora. Nyní stál Juanito proti zvířeti, jímž lomcovalo prudké oddechování, s mečíkem již obnaženým. Měchy, nesené ke rtům, poklesly, věty nebyly dokončeny, na arénu padlo ticho; přerušil je jásot, jenž překypěl v chvíli, kdy se zvíře rozběhlo, a kdy ho pak matador srazil bleskem k zemi. Zvolna mījely vteřiny býčího zápasu, ovládaného znamenitým matadorem.

Když zabil čtvrtého býka, jenž ho dosti udolal, stíral Juanito krev s mečíku; tu, vzhlednuv, spatřil, jak s jednoho stupně sjelo mužské tělo. Málokdo se staral o onen pohyb. Několik lidí kol nemocného volalo po lékaři. Kamarádi Miguela Sancheza na sebe neklidně pohlíželi. Juanito odešel na druhou stranu arény, a zkoušel tam hroty banderillí. Náhle otočil hlavou, neboť na druhé straně arény, kde před chvílí spatřil sjíždějící tělo, sílil nezvykle pokřik; uviděl tam jakési nesmyslné zakolísání, jakýsi pohyb zoufalého úniku.

— Co se děje?, zvolal na pikadora Antonia, jenž

klopýtal u onoho konce arény ve svém těžkém ústroji, když k němu přiběhl. — Jakýsi námořník ze Svatého Šebastiána, — onemocněl náhle morem, vydechl pikador.

*

Osmiletá Isabellita stála u spuštěné žaluzie chudického pokoje v temné uličce poblíže katedrály. Její matka, vdova Ines Ruizová klečela na klekátku ve vedlejší světnici. Isabellita poodhrnovala žaluzii, velmi udivena změnou, která se udála za několik dní v ulicích pampelunských: veselé hlasy, které k ní doléhaly z ulic, utichly, jediný krůček nezabušil o dlažbu; jen včera večer spatřila v soumraku muže, v kápích, kteří nesli předmět, podobající se rakvi, v níž viděla před dvěma roky spočívat svého tatínka. Žaluzie ve městě byly staženy, dveře uzamčeny na dva západy, v katedrále sloužil kněz mši svatou před prázdnou prostorou. Kdyby byla mohla Isabellita vyjít ven, a blouditi uličkami Pampeluny i okolím, byla by časem spatřila skupiny lidí, kteří se spěšně

rozjížděli z města ; avšak matinka ji nepouštěla ani na krok.

Sluneční světlo, které vpustila Isabellita do světnice, poodhrnuvši záclonu, padalo jí nyní přímo do tváře ; světlo slunce chvělo se — na tomto rozhraní stínu a jasu — v hloubce jejich černých očí kmitavým plaménkem, rozzařovalo její spanilou tvář. Dítě žhnulo plamenem v tomto městě, nořícím se do tmy.

Uplynulo několik dní. Ines se modlívala ustavičně ve vedleším pokoji, a Isabellita, která úporně luštila věty, které jí matinka řekla o náhlém pampelunském tichu, stávala u okna ; poodhrnovala obyčejně záclonu a dívala se k obloze. Ta bývala nyní v jednom plameni, : hlubinná a jasná.

Dívajíc se jednou k nebi, spatřila náhle, jak jedno místo plameného prostoru pojednou poněkud potemnělo — a zazdálo se jí, že temné místo se podobá praporci, jež začíná lehce vzdouvat pomalé vanutí vzduchu ; promnula si oči, aby zaplašila klam, a jakoby ono vanutí zcela ustalo, praporec se ještě jednou zachvěl, a pak již jen neurčitá temná plocha mizela

v žárné obloze. Příštího dne táhlo to Isabellitu k oknu v tentýž čas, kdy zavlál včera na nebi praporec. Vzedmul se dnes opět z širého nebe; nebylo lze pochybovat, byl to praporec, který se zmítal v závanech vichru, jenž jistě nedul od země k nebesům. A dítěti se pojednou zdálo, že praporec vlaje od nebes jen pro ni; a tonula náhle v slastném příboji modlitby. Pak pozdvihla Isabellita oči, ale div nevykřikla: spatřila zřetelně, jak praporec černá, žehnut náhlým plamenem, jak se svíjí, jak se ohořelé třásně rozpadají v černavý prach; čím déle hořel, tím pevněji se však též utvrzovalo v duši dívčině přesvědčení, že jen ona může uchránit praporec, v nějž uvěřila; a s ním, co ještě?, tázala se tak, pohlédnuvši oknem na muže nosící rakve. Neprosila o nic slovy; stala se na čas poupětem, které vydalo všechnu svou vůni vlnám oceánu, jímž byla unášena k nebesům, všecka se chvějíc, zmatena, šťastna, oddána, když slastně udolána, lehoučká, jak lístek poupěte ve vichřici, vyhlédla znovu oknem, spatřila, jak přímo nad hradbami Pampe-luny vlaje neporušený praporec, praporec milosti.

Nesmírně šťastna zavolala na matinku:

— Podívej, tam nad branou, ten vlající praporec!
Také Ines spatřila praporec zcela jasně. Žena po-
klekla s dítětem. Od onoho večera řádění moru ná-
hle polevilo, a zvolna ustalo.

Květen L. P. 1930

21. archy v červenci léta Páně 1931 obsahují:

<i>Dvacátá Ruže</i> od Grigniona z Montfortu	2
<i>Gongora</i>	10
<i>Básně</i> od Kolcova	4
<i>Na molu</i> v <i>San Carlo</i> od Dragotina Kette	4
<i>Ideologie</i>	2
<i>Tři satiry</i>	4
<i>Ježek a kanec</i>	4
<i>Jousse: 5. arch</i> (str. 61—76)	8
<i>Legenda o praporci</i>	6
<i>Prameny</i> (orientační listky)	4
<i>Obrázky</i> (Starý dřevoryt, A. Schamoni, A. Engelmannova)	5

Archy vycházejí zatím čtyřikrát do roka. — Předplatné bylo 20 Kč. — Tiskli V. Vokolek v Pardubicích a Josef Sýkora v Třebíči. — Adresa: DOBRÉ DĚLO, STARÁ ŘÍŠE, Morava. Novinová sazba povolena ředitelstvím pošt a telegrafů v Brně pod číslem 33591-VI-1931.

Tyto 21. Archy jsou původně za 5.70 Kč. Dostali jsme více pochvalných a děkovných listů: Kdož poznali, že Studium nemůže přestatí vyjitím ze školy, libují si v našem odělování jednotlivých článků. Jen prosíme ještě příznivce, aby nás doporučovali ve svém okolí a kdo mohou přispěli na tisk, jenž bez dobročinnosti nechce živu býti.

